

Zejnir Fajić

**Isa begova tekija na Bendbaši u Sarajevu
Zbornik**

U Isa-begovoj vakufnami (zakladnici), između ostalog piše: "Zatim je (izjavio) da je u selu Brodac u području Sarajeva sagradio jedno konačište (dom), u stilu tekije (zavije), koja se sastoji od tri kuće, jedne staje, jednog ograđenog dvorišta (harem) i ostalog što je potrebno, i za svog života uvakufio je i zaviještao s tim da služi kao tekija (zavija) i konačište siromašnim muslimanima koji su učenici, sejjidi (potomci Muhammedovi po tankoj lozi), ratnici i putnici - namjernici. (U njoj) će se kuhati meso, pirinač i hljeb koliko bude dovoljno a (trošiće se) i masnoće koliko bude potrebno.

Oni (gosti) imaju pravo na jelo (čorbu) tri dana i ne mogu tu stanovati više od tri dana. Na čorbu imaju pravo i službenici spomenute tekije (zavije), a višak hrane koji preostane i pretekne kada se podmire oni (gosti i službenici) davaće se nejakoj siročadi koja stanuje u toj varoši (kasabi)"...

Lokalitet Brodac danas ne postoji, ali se naselje oko tekije do današnje Bašćaršije, a možda i dalje nazivalo mahalom Isa-begove zavije. U toj mahali 1526. godine sagradio je džamiju Mustafa Muslihudin Čekrečija. Od toga vremena zamijenjeno je ime mahale Isa-begove zavije imenom Čekrečijine mahale. To nam potvrđuje i jedan sudski akt iz 1112./1700. godine u kome su navedeni islamski objekti koji su spaljeni ili oštećeni za vrijeme provala Eugena Savojskog u Bosnu 1697. godine, koji je popalio Sarajevo. U aktu, između ostalog, piše: "Izgorjela je Gazi Isabegova Mevlevijska tekija sa sobama (ćelijama) siromašnih murida u Čekreči Muslihudinovoj mahali."

Isa-begova vakufnama datirana je džumadel-evela 866./februar 1462. godine, ali konačište i zavija stariji su od vakufname.

U vakufnami se ništa ne govori o tome kojem derviškom redu pripada zavija uz ovu musafirhanu. To nam je dokaz da ova zadužbina prvobitno nije osnovana kao tekija, nego kao musafirhana. Prema tome, njen značaj je u prvom redu humanitarni, a tek onda vjerski, i to se jasno vidi iz samog teksta citirane vakufname. Pa ipak, posigurno se zna kroz historiju ove tekije da je ona bila mevlevijska, čiji tarikati je osnovao Mevlana Dželaluddin Rumi (umro u Konji-Turska 672./1273.), jer se u Isa-begovoj vakufnami u Skoplju spominje Mevlevijska tekija.

Isa-begova tekija nekoliko puta je spaljivana i obnavljana. Tako je uz Isa-begovu musafirhanu prije 1650. godine Hadži Mahmut sagradio mevlevijsku tekiju, jedinu tekiju mevlevijskog reda u Bosni i Hercegovini. Hadži Mahmut je umro 1060./1650. godine i pokopan je u groblju Sinanove tekije u Sarajevu. U natpisu na njegovom nadgrobnom spomeniku piše da je sagradio mevlevijsku tekiju.

Ovu tekiju poznajemo iz putopisa Evlije Čelebije iz 1659. godine, koji je ovako opisuje:

"Mevlevijska tekija - Na obali rijeke Miljacke, na mjestu poput raja nalazi se vakuf tekija Dželaludin Rumije. Tekija ima simhanu (prostorija za obavljanje derviških obreda), mejdan - odaju (gdje se derviši sastaju na razgovor izvan obreda),

sedamdeset do osamdeset sobica za siromahe, mahfil za mutribe (balkon za one koji sviraju i pjevaju), imare (kuhinju) i blagovaonicu. Šejh ove tekije je učen čovjek čija se molba (kod Boga) uslišava. Naj-baša (starješina svirača) ove tekije derviš Mustafa - odličan je kaligraf."

Pjesnik Rašid-efendija, rodom iz Sarajeva, u svojoj poduljoj pjesmi o katastrofi Sarajeva 1697. godine posvetio je oko 40 stihova Mevlevijskoj tekiji u kojima opisuje zgradu tekije, njezin šadrvan, baštu i drugo. Između ostalog on spominje kako je unutrašnjost ove tekije bila ukrašena levhama ispisanim krasnom kaligrafijom. Mevlevijska tekija zasjenila je Isa-begovu musafirhanu i od tog vremena ovaj objekat se uvijek spominje kao tekija.

Sarajevski kroničar iz XVIII stoljeća Mula Mustafa Bašeskija zabilježio je da se i 1762. godine obnavljala Mevlevijska tekija.

O ovoj gradnji sačuvao se i prepis natpisa (Kadic: Hronika, sv. XI, str. 70., GHB) koji u prijevodu glasi:

*" Ova je građevina podignuta za dervise.
(Kao) mjesto za molitvu Stvoritelju svjetova.
(Ova) mevlevijska bogomolja postala je Vakuf.
Nek je trajno posjećena skupom molitelja.
Razi je spjevao kronogram (njezine) gradnje.
(Ovo je) mjesto za dervise, dom onih, koji su na Božijem putu.
Godina 1196./1762."*

O navedenoj obnovi Isa-begove-mevlevijske tekije nalazi se dokumentacija u sidžilu sarajevskog kadije (br. 21, str. 152-153. u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu). U ilamu kadije navedeno je kako je ova tekija već više godina u ruševnom stanju i da ju je potrebno obnoviti sredstvima Isa-begova vakufa. Također u ilamu je zabilježeno da je za opravku ukupno utrošeno 2.889 groša.

U doba bosanskog valije Vedži - paše (1835.-1840.) temeljito su popravljene zgrade musafirhane i tekije. Tada je uz ove zgrade sagrađena i jedna džamija. Beratom od 29. džemadel-ahira 1252./11. oktobra 1836. godine za imama i hatiba ove džamije postavljen je Lutfullah, sin Osmanov (arhiv GHB, br.1021).

Nepoznate godine, ali prije 1860., nadošla je Miljacka i odnijela džamiju i još jednu zgradu koja se nalazila uz nju. Razlog za ovu nesreću bio je i taj što je više tekije bio bent Isa-begovih mlinova koji je pri povodnju bio srušen, te je usljed toga voda razrušila i pomenute zgrade. Poslije je zgrada musafirhane služila kao tekija u kojoj je putnik mogao uvijek prenoćiti i naći hranu. To je trajalo sve do 1878. godine, kada je austrijska okupaciona uprava zabranila održavanje Gazi Husrev-begove musafirhane, pa i ove. Inače, sve do tada u vezi sa musafirhanom održavane su u potpunosti odredbe Isa-begove vakufname. Prema tome, ovo je bila prva i najstarija musafirhana u Bosni i Hercegovini (1462.-1886.).

Kasnije su za Mevlevijsku tekiju uvakufljeni od nepoznatog vakufa još jedan gaj, bašča i dućan u Ulici Predimare. Prihodi ovih objekata, prema Bašeskiji, u 1777. godini iznosili su 30 groša.

U dvorištu Tekije postojali su šadrvan i do njega jedna soba (ljetnikovac). Osim toga na mjestu zvanom Šehova korija, oko 1 km istočno od Tekije, nalazio se jedan

čardak koji je služio kao izletišta dervišima i ljetna tekija. Ponekad su ovdje održavani i esnafski teferiči kuršname, tj. izleti povodom proglašavanja šegrta za kalfe i kalfi za majstore. Nije poznato kada je nestao čardak na Koriji.

Posljednjih godina, sve do njenog rušenja 1957. godine, Tekija se izdržavala se od prihoda Vakufske direkcije i vakufa Fadil-paše Šerifovića.

To bi bio kratak historijski pogled na Isa-begovu tekiju, napravljen prema dosadašnjim objavljenim napisima, koji su, nažalost, moramo priznati, bili šturi i kratki, osim nekoliko radova iz sistema bivše države